

24 Σεπτεμβρίου 2019

Ιερά Μονή Παναγίας Αγνούντας στην Επίδαυρο (μέρος 5ο)

[Επιστήμες, Τέχνες & Πολιτισμός](#) / [Προσκυνήματα-Οδοιπορικά-Τουρισμός](#)

Συνέχεια από (4)

6. Περιγραφή

Τα οχρωματικά κτίσματα

Η Μονή παρουσιάζει φρουριακή μορφή, όπως είναι συνήθως τα μοναστικά συγκροτήματα που έχουν κτισθεί σε απόκεντρες τοποθεσίες. Περιβάλλεται από

ψηλά και ισχυρά τείχη και προστατεύεται ακόμη με πύργους, πυργίσκους με πολεμίστρες, αίθουσες επιφυλακής, κρύπτη και ζεματίστρα. Με τις οχυρωματικές αυτές κατασκευές οι μοναχοί προστάτευαν τη ζωή τους και τη ζωή όσων κατέφευγαν στις μονές, καθώς και τα υπάρχοντα ιερά κειμήλια από τις εχθρικές επιδρομές, κυρίως των πειρατών και αργότερα των Τούρκων.

Η φρουριακή όψη της Μονής Αγνούντος υπολείπεται σήμερα κατά πολύ της αρχικής, διότι έχουν καταρρεύσει σημαντικά τμήματα των αμυντικών κτισμάτων και δεν έχει ολοκληρωθεί η αναστήλωση τους. Από τα σωζόμενα όμως κτίρια και τους τοίχους λαμβάνουμε σαφή ιδέα του τετράπλευρου κτιριακού συγκροτήματος που υψώνεται γύρω από την περιορισμένη εσωτερική της αυλή, σε εγγύτατη απόσταση από το καθολικό, που κατέχει το κέντρο του όλου χώρου.

Η κυρία είσοδος ασφαλιζόταν από δίφυλλη ξύλινη θύρα πάχους 6-8 εκ. ενισχυμένη με σιδηρά ελάσματα. Εσωτερικά «αμπάρωνε» με δύο ξύλινες δοκούς και κλείδωνε με ισχυρή κλειδαριά. Από πάνω την προστάτευε ένας κλειστός εξώστης με διάτρητο δάπεδο, ή ζεματίστρα ή καταχύστρα, από όπου οι μοναχοί περιέλουζαν με καυτό λάδι, λίπος ή νερό, όσους σε καιρό πολιορκίας επιχειρούσαν να την παραβιάσουν. Ψηλότερα, δεξιά και αριστερά της πύλης, προεξείχε ένας πύργος, ο οποίος εδέσποζε όλου του έξω των τειχών δυτικού τομέα.

Σε δύο γωνίες των τειχών, τη βορειοδυτική και τη νοτιοανατολική, χτίστηκαν δύο αίθουσες επιφυλακής, οι οποίες επικοινωνούν με κυκλικούς πυργίσκους. Στους πυργίσκους αυτούς που προεξέχουν από το περιτείχισμα, έχουν ανοιχτεί σε διάφορα ύψη πολεμίστρες. Στο δάπεδο της ΒΔ. αίθουσας υπάρχει καταπακτή που οδηγεί με κινητή σκάλα σε υπόγεια κρύπτη ή οπλοστάσιο. Με την αμυντική αυτή θωράκιση, η Μονή μπορούσε να ελέγχει περιμετρικά τον έξω των τειχών χώρο και να αντιμετωπίζει αποτελεσματικά τους κάθε είδους επιδρομείς.

7. Το εσωτερικό της Μονής

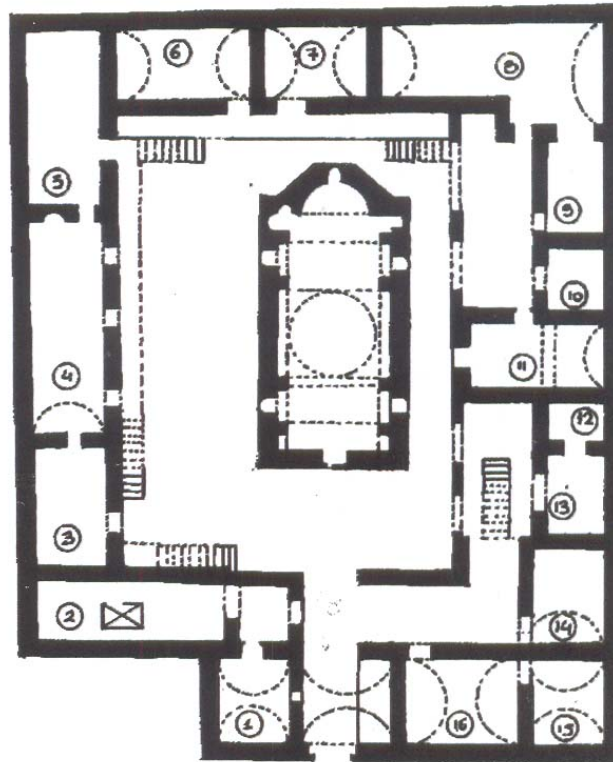
Περνώντας τη θύρα εισόδου βρισκόμαστε στο διαβατικό της Μονής. Είναι ένας ευρύχωρος διάδρομος λιθόκτιστος, με θολωτή στέγη και λιθόστρωτο δάπεδο. Δεξιά υπάρχουν τρία κτιστά πεζούλια σε σχήμα Π τα «θρανία». Είναι οι θέσεις των φτωχών και οδοιπόρων που περίμεναν την καθημερινή «διάδοσιν», το μοίρασμα δηλαδή φαγητού, άρτου ή χρηματικής βοήθειας. Στους τοίχους πάνω από τα πεζούλια υπάρχουν προεξοχές και μικρές κόγχες για την τοποθέτηση εικονισμάτων.

Αριστερά μας είναι η είσοδος του πυλωρείου. Είναι το κελλί του υπεύθυνου φύλακα και κλειδοκράτορα της πύλης. Για την ζωτικής σημασίας αυτή θέση όριζε ο ίδιος ο ηγούμενος έναν γέροντα συνήθως, ή νέο, αλλά απαραίτητως συνετό μοναχό. Κάποιος πυλωρός έχει χαραξει στον τοίχο το όνομα και τον τίτλο του.

ΙΕΡ ΠΑΡΘΕΝΙΟΣ ΠΟΡΤΑΡΗΣ

ΙΕΡ[Ο ΜΟΝΑΧΟΣ] ΠΑΡΘΕΝΙΟΣ ΠΟΡΤΑΡΗΣ

Τα κελλιά

ΚΑΤΟΨΗ ΙΣΟΓΕΙΟΥ

Σχέδιο Μαρ. Καβουρίνου

ΚΑΤΑΜΕΡΙΣΜΟΣ ΚΤΙΣΜΑΤΩΝ

1. Πυλωρείο 2. Αίθουσα άποθηκεύσεως πυρομαχικών και ύπόγεια κρύπτη 3. Έστία (μαγειρείο) 4. Άριστητήριο (τράπεζα) 5. Δευτερεύουσα τράπεζα ή Δοχείον 6. Δοχείον (πιθών) 7. Ωρείον (σιταποθήκη) 8. Έλαιοτριβείο 9. Άποθήκη έλαιοτριβείου 10. Φωτάναμα 12. Έσωτερική δεξαμενή 15-16 Ξενώνες 11-13-14 Κελλιά μοναχών.

Σε όλες τις πλευρές του περιβόλου έχουν κτισθεί περιμετρικά συνεχόμενα κελλιά και άλλοι βοηθητικοί χώροι, που ο εσωτερικός τοίχος τους είναι μέρος του τείχους που περιβάλλει τη Μονή. Στην αρχή ήταν μονόροφα, αργότερα προστέθηκε και δεύτερος όροφος. Τα κελλιά του ισόγειου έχουν θολωτή στέγη, ξεχωριστή το καθένα είσοδο με τοξωτό αρχικά υπέρθυρο και παράθυρο προς την αυλή.

Εκτός από τα κελλιά των μοναχών, στο ισόγειο βρίσκονται το αρτοποιείο (Μαγκικεΐον), το μαγειρείο (Έστία), Τράπεζα (Άριστητήριο) και τα Δοχεία, δηλαδή οι χώροι που χρησιμοποιούσαν οι μοναχοί για να τοποθετούν τα ιερά σκεύη, τα είδη ιματισμού ή αποθήκευαν τρόφιμα (Ιματιοφυλάκιον, Σκευοφυλάκιον, Πιθών, Ωρείον). Κι εδώ υπήρχε ορισμένος υπεύθυνος μοναχός ο «Δοχειάρειος».

Επάνω σε ένα σπασμένο κεραμίδι έχει χρεώσει: «Παρέδωσα του Ιωνά 2 σκαμιά και 1 αντερί. Έδωσα του...». Στο ισόγειο στεγάζονταν ακόμη το λιοτριβί, ο ξενώνας

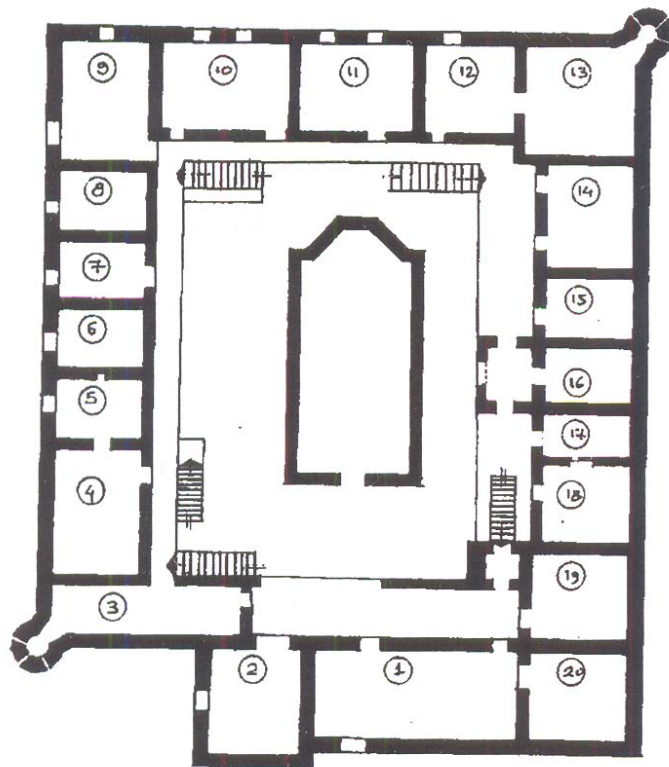
και το φωτάναμα. Είναι ένα κελί στη βόρεια πλευρά όπου τις ψυχρές χειμωνιάτικες νύχτες υπήρχε διαρκώς αναμμένη φωτιά.

Εκεί, γύρω από το «φωτογώνι», κατέφευγαν με σειρά και τάξη οι μοναχοί, κυρίως οι ηλικιωμένοι στις ολονυκτίες και στα διαλείμματα των νυχτερινών ιερών ακολουθιών για να ζεσταθούν. Το φωτάναμα είναι ένα σπάνιο εύρημα, που το συναντούμε σε ελάχιστες άλλες μονές με ψυχρότερο κλίμα. Μοναδική θεωρείται και η επιγραφή που είναι χαραγμένη στο εσωτερικό του κελλιού:

+ ΙΕΡΟΝ ΦΩΤΑΝΑΜΑ

ΙΕΡΟΝ ΦΩΤΑΝΑΜΑ

Τα κελλιά του άνω ορόφου

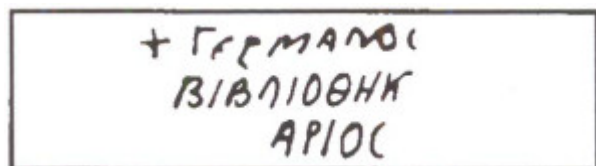
ΚΑΤΟΨΗ ΟΡΟΦΟΥ

Σχέδιο Ματίνας Καβουρίνου

1. Πύργος
 2. Ήγουμενεϊο
 3. & 13. Αϊθουσες επίφυλακής
 9. Βιβλιοθήκη
 17. Κρυφή δεξαμενή
- Οί υπόλοιπες αίθουσες κελλιά μοναχῶν

Τα κελλιά του άνω ορόφου είναι μεταγενέστερα. Κτίσθηκαν όταν είχε εκλείψει ο

κίνδυνος της πειρατείας, γι' αυτό έχουν και εξωτερικά παράθυρα. Στον όροφο αυτό έκτος από τα κελιά των μοναχών, το δυτικό πύργο και τις αίθουσες επιφυλακής με τις πολεμίστρες, υπήρχαν το Ηγουμενείο, το Αρχονταρίκι και η Βιβλιοθήκη. Εντοπίζουμε το Ηγουμενείο στο γωνιακό κελλί της βορειοδυτικής πλευράς από χάραγμα στον τοίχο: «ΗΓΟΥΜΕΝΟΣ ΑΒΕΡΚΙΟΣ 1345». Είναι το μοναδικό κελλί που είχε εξωτερικό ξύλινο εξώστη. Αργότερα χρησιμοποιήθηκε για ηγουμενείο η αίθουσα της βιβλιοθήκης, η οποία βρισκόταν στη βορειοανατολική γωνία, όπως μας πληροφορούν τρία όμοια χαράγματα: Το ένα γράφει «ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ» και τα άλλα δύο «Γερμανός Βιβλιοθηκάριος».

+ ΓΕΡΜΑΝΟΣ

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

ΑΡΙΟΣ

Οι εσωτερικοί διάδρομοι

Στην αρχή κάθε σειράς κελλιών του άνω ορόφου έχουν κτισθεί γραφικότερες πέτρινες σκάλες. Δυστυχώς από τις πέντε που υπήρχαν αρχικά, διασώθηκαν τρεις. Από την κορυφή κάθε σκάλας συνεχίζει ξύλινος διάδρομος με προστατευτικό περίφραγμα από ξύλινους κιονίσκους, ο οποίος διέρχεται περιμετρικά τις προσόψεις των κελλιών στο ύψος των εισόδων. Οι διάδρομοι στηρίζονται σε οριζόντιες ξύλινες δοκούς που εισχωρούν στον τοίχο και υποβαστάζονται από κατακόρυφους στύλους. Παρόμοιοι κατακόρυφοι στύλοι υψώνονται και στηρίζουν τα στέγαστρα των διαδρόμων. Οι διπλές στοές που σχηματίζονται, όπως προβάλλουν από όλες τις πλευρές προς το μέρος της αυλής και σε συνδυασμό με τις πέτρινες σκάλες, δίδουν μία «μνημειώδη όψη στο σύνολο του εσωτερικού της Μονής και σχηματίζουν εντυπωσιακό πλαίσιο για το καθολικό που υψώνεται στο μέσον της αυλής». (13)

Συνεχίζεται...